

Op Pad met ...

Hilde Niezen in Haastrecht

"Wat we nu doen is totaal niet circulair, want we zakken gewoon naar beneden"

CV Hilde Niezen

1984-1989 studie Computer Science,
Rijksuniversiteit Groningen
1989-1995 software developer, IQUIP
1996-2000 software engineer, ACI
Worldwide
2002-2014 juridisch begeleider
Vluchtelingenwerk Nederland
2013-2014 zelfstandig ondernemer
2006-2014 raadslid GroenLinks, gemeente
Gouda
2007-2014 fractievoorzitter GroenLinks,
gemeente Gouda
2014-heden wethouder gemeente Gouda,
huidige portefeuilles o.a.
klimaat (water, groen en bodem-
daling); duurzaamheid en ener-
gie; natuur, milieu en dierenwel-
zijn; bewonersparticipatie en
-initiatieven

Hilde Niezen is wethouder in de gemeente Gouda, met onder meer de bodemdaling in het veenweidegebied van het Groene Hart in haar portefeuille. Ook is ze voorzitter van het Platform Slappe Bodem, dat een regiodeal voor het Groene Hart heeft afgesloten met het ministerie van LNV om de bodemdaling aan te pakken en verder onderzoek te doen (zie kader op pagina 155).

Is er nog een toekomst voor de melkveehouderij in het Groene Hart?

“Ja, maar ik denk op een andere schaal en niet op alle plekken. Er zijn plekken die heel hard zakken en plekken die minder hard zakken. Er zijn plekken waar je met iets meer drooglegging kunt werken en plekken waar je eigenlijk zou moeten vernatten. Je moet het veel meer als maatwerk gaan zien. Dan krijg je ook automatisch een gevarieerder landschap. Aan alle kanten is dat een goed idee, maar je moet de boeren daar wel mee helpen.”

De afgelopen 40 jaar is er al zo veel onderzoek gedaan en zo veel gepraat. Maar er is nog zo weinig gedaan. Wat is de weerstand?

“De weerstand is best groot. Je hebt organisaties die graag alles willen houden zoals het was. Zoals bijvoorbeeld LTO; die hecht eraan dat wat agrarisch land is ook agrarisch blijft. Ik ben helemaal niet van de school dat alle boeren weg moeten, maar als je een transitie in dit landschap wilt zul je wel op een andere manier moeten gaan boeren. En op sommige plekken ook niet boeren. Het gesprek hierover wordt op een steeds hoger niveau gevoerd. De minister van landbouw doet steeds fermere uitspraken. Dat zijn voor mij aanwijzingen dat de transitie in de landbouw er wel gaat komen. Er wordt al heel lang gepraat over de CO₂-uitstoot uit veen; in Zegveld is het Veenweide Innovatie Centrum al tientallen jaren bezig met onderzoek. En nu staat het op alle agenda's. In het Klimaatakkoord

Koeien in de polder Groot-Hekendorp, tussen Oudewater en Hekendorp.

is 250 miljoen euro vrijgemaakt voor de transitie van veenweiden en 100 miljoen om iets met boeren te doen – al kinkt dat als heel veel geld, maar is het weinig als je daar boeren mee wilt uitkopen. Maar er is nu geld en er zijn doelstellingen; dat hebben we de afgelopen 30 jaar nog niet gezien. Daar ben ik positief over.”

Zijn er nog andere partijen die moeite hebben met de transitie?

“De beperkingen van het huidige veenweidelandschap worden steeds meer gevoeld. Als je in een gebied loopt met alleen maar

grasland, zie je ook alleen maar gras en de vogels die van gras houden, de ganzen, en die zijn tegelijk een probleem. Is dat wat we willen? Je ziet dat mensen daar steeds meer moeite mee hebben. En dat geldt ook voor de boeren, want die houden echt van dit land. Ze worden door alle regels een richting opgeduwd: het is alleen maar het hoofd boven water houden, steeds meer schaalvergroting, steeds meer industrialisering van het land. Als je boeren kansen biedt om het anders te doen zullen ze daar blij mee zijn.”

Schapen in de polder Stein.

Moeten de koeien blijven in het veenweidegebied?

“Niet per se. Je ziet al bijna geen koeien meer lopen. Het is het romantische beeld: van die schilderijtjes met koeien en molentjes. Nu zie je veel meer schapen. Ik heb wel iets met de agrarische sector. Boeren krijgen in deze discussie zo vaak de zwarte piet dat ik dat ook niet eerlijk

meer vind. Het zijn niet de boeren die hebben bedacht dat ze steeds groter moeten worden, dat is voor een groot deel door de overheid afgedwongen. Je moet boeren juist de kans geven om het op een andere manier te doen, door ze te sturen op geld en ze economische perspectieven te bieden, zodat ze op grond daarvan andere keuzen kunnen maken.”

Zijn er boeren actief bezig met omschakelen?

“Ja, die zijn er zeker in het Groene Hart. Er is veel meer landschapsbeheer en zorg voor weidevogels. Er zijn echt boeren die vernatting willen. Daarnaast is er een soort geloof in onderwaterdrainage: voor sommige boeren is dat een panacee, als we dat hebben kunnen we door. Je kunt

op die manier met technische maatregelen proberen door te gaan met wat je al deed. Je kunt ook een echte transitie doen, met andere bedrijfsvoeringen en andere waarden die dan ook gewaardeerd moeten worden door de maatschappij. Dat zijn volgens mij de twee smaken. Op sommige plekken kan onderwaterdrainage trouwens best een goed antwoord zijn, misschien als tussenstap naar een integrale vernatting van het gebied.”

Andere vormen van landbouw?

“Natte landbouw is een onderzoeksveld. De bottleneck is vooral de keten. Je kunt wel olifantsgras verbouwen, of cranberries of lisdodde, maar er moet wel een afzetmarkt voor komen. En daarbij zitten allerlei regels in de weg. Er wordt wel veel over gepraat en men probeert wat van de grond te krijgen, maar het is allemaal nog kleinschalig.

Ook de productie van wind- en zonne-energie is een optie. Ik zou niet weten waarom dat niet in het veenweidegebied kan, het kan heel lelijk zijn maar het kan ook met een beetje maatgevoel. Windmolens zijn altijd controversieel. De provincie Zuid-Holland heeft net gezegd: in het Groene Hart geen windmolens. Ik ben het daar persoonlijk niet mee eens, al wil je ze misschien niet overal. Net als zonnevelden: de provinciale Adviseurs Landschap zijn met een studie bezig en zeggen: als je ze op een goede manier integreert in het landschap dan is dat een optie.”

De rijksadviseur voor de fysieke leefomgeving ziet dat niet zitten.

“Dat weet ik. Daar heb ik het ook wel eens met hem over gehad. Ik vind het zo zwart-wit: alsof er nu niets staat wat lelijk is. En is mooi of lelijk een argument in de klimaatcrisis? Met grote windturbines heb je het meeste effect. Het Groene Hart wordt doorsneden door snelwegen; ik zou niet weten waarom je daar geen windmolens langs zou kunnen zetten. En daaromheen kun je bijvoorbeeld vernatten en biodiversiteit creëren. Het biedt ook kansen om nieuwe verdienmodellen te maken. Vanzelfsprekend plaats je ze niet in een kwetsbaar natuurgebied en ook niet op plekken waar een heleboel mensen wonen. Maar ik vind dat we naar alles moeten kijken. Dit is overigens mijn persoonlijke mening, ik zeg dit niet als voorzitter van het platform.”

Kun je al resultaten laten zien?

“In het Steinse groen, vlakbij Gouda, is een stukje land omgezet van landbouwgrond in wat nattere natuur, bedoeld voor de bever – al moet die bever er nog wel komen. Maar dat is natuurlijk nog niet de brede transitie die je wilt.

Ik ben bestuurder in een stad. Op dit onderwerp ben ik op heel veel plekken aan het praten. Met die regiodeal hebben we net 10 miljoen euro binnengehaald, een deel van dat geld gaat uitgegeven worden aan onderzoek naar bodemdaling in onze binnenstad – een groot probleem – en ook

aan allerlei projecten en experimenten in de stad om dingen op te hogen. Door het op al die terreinen te agenderen, kun je er ook wat integraler naar kijken.”

Je vindt andere waarden dan landbouw ook belangrijk, zoals biodiversiteit. Welke biodiversiteit vind je interessant?

“Er wonen hier ook mensen, die moet je niet vergeten. We hebben hier niet alleen boeren en koeien. Ik ga niet zeggen ‘ik wil alleen maar dit of alleen maar dat’. Volgens mij moet iedereen her en over eens zijn hoe we het willen hebben. Je moet een gevarieerd landschap hebben, waar je kunt recreëren en waar voor natuur een plek is. En waar een verdienmodel op zit voor mensen die daar nu ook hun brood verdienen. En daarvoor moet je een heleboel dingen anders organiseren.”

In het kader van het Klimaatakkoord wordt een belangrijke bijdrage verwacht van het veenweidegebied. Een forse vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Zie je dat zitten?

“Ik zou het fantastisch vinden. Dat kun je alleen maar doen door de bodemdaling tegen te gaan. Ik vind het een hele mooie manier om die transitie op gang te brengen. Het hele Klimaatakkoord is een forse opgave. Juist door zo’n doel te stellen wordt het voor iedereen duidelijk dat er iets gaat veranderen. Als je alleen nog maar in de weerstand zit tegen verandering, kun je ook niet praten over hoe het

verder moet. Maar als het voor iedereen duidelijk wordt dát er iets gaat veranderen, kun je praten over hoe dan.”

We moeten toch helpen de wereld te voeden?
“Waarom melkpoeder exporteren naar China? Het is een verdienmodel, maar wat worden we daar beter van? Ik weet niet of de Chinezen melkpoeder nodig hebben. Dat soort vragen worden gewoon niet gesteld. Wat willen we met dit land? Dát gesprek moet op gang komen, want je moet niet alleen met iets stoppen, maar bedenken wat je wel wilt. Ik vind dat de minister van LNV daar een aanzet toe geeft. Ik ben daar heel positief over. Je maakt dan andere keuzen en daarbij gaat bijna automatisch het aandeel melkveehouderij naar beneden. Maar daar breng je dan iets anders voor in de plaats: circulaire landbouw. Wat we nu doen is totaal niet circulair, we zakken gewoon naar beneden. Het is nu op sommige plekken al niet meer houdbaar.”

Dan verwacht ik dat je zegt: we zijn al bezig om het anders te krijgen.

“Het onderwerp ligt me heel na aan het hart, maar ik ben ik natuurlijk niet de persoon die dit allemaal bepaalt - al zou ik dat misschien wel willen. Ik ben wel degene die het agendeert en er met heel veel mensen over praat. Je hebt een maatschappelijke omslag nodig. Dat kun je nooit van hogerhand opleggen, dat moeten alle mensen samen doen.

Wat je nodig hebt zijn andere waarden,

doorbreken wat we nu doen. Vooral als het gaat om de manier waarop we nu landbouw bedrijven. We hebben het rijk, de waterschappen, de gemeenten, de provincies, al die mensen die een stukje land hebben en daar wat van proberen te maken. Door de manier waarop we het nu hebben georganiseerd moet het waterschap het peil verlagen. De provincies zeggen: dit hebben we nu eenmaal besloten, dit blijft zo. Al die regels zorgen er alleen maar voor dat het steeds verder zakt, dat de schaal steeds groter wordt en we een heleboel dingen kwijtraken.”

Zo klink je heel pessimistisch.

“Nee, er zijn juist heel veel mensen die dat ook zien en dat graag willen veranderen. De waterschappen zijn lid van het platform en willen het ook anders. LTO nog niet. Die hebben gezien dat de boeren vaak het kind van de rekening zijn. Dat snap ik wel. Je moet boeren perspectief geven.”

Het gaat om een heel complex veld, met heel veel partijen, veel overheidsniveaus tot Europa aan toe, zelfs de mondiale markt speelt een rol. Wie moet hier de regie nemen?

“Met ons platform zijn we op het laagste niveau begonnen, de gemeenten. Daarna zijn de waterschappen aangehaakt en de provincies. We praten nu ook met de rijksoverheid. Het probleem wordt steeds gezamenlijker. Er is niet één partij die de

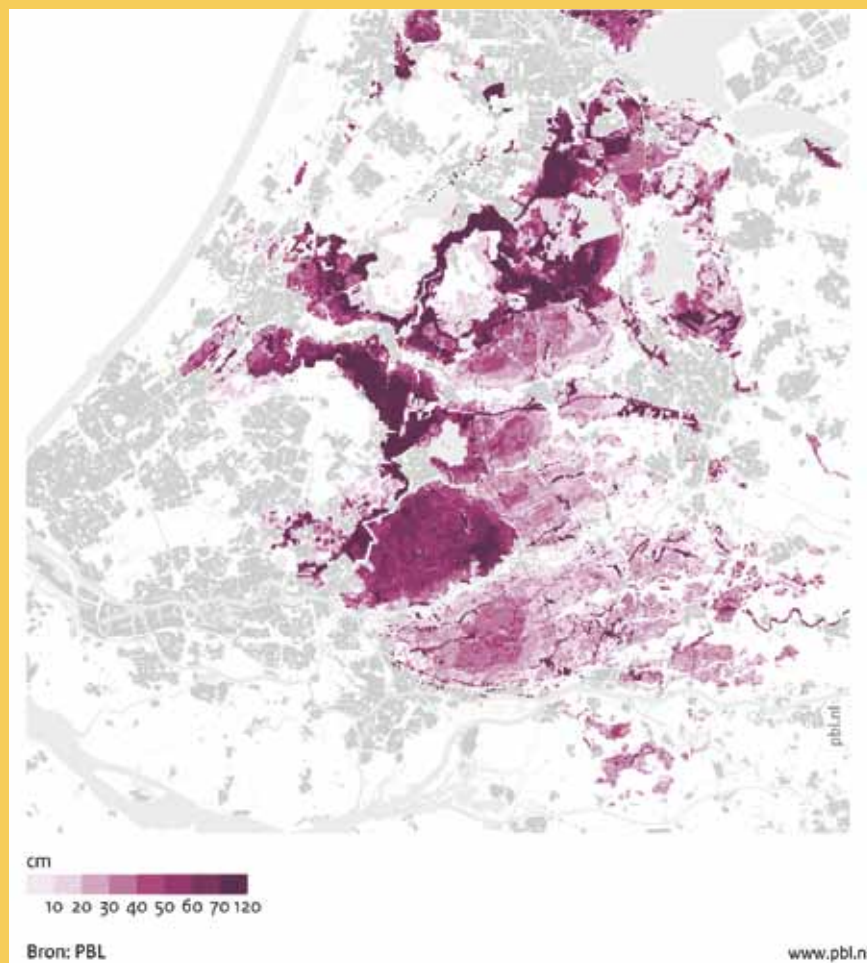
regie kan nemen, we moeten dat met zijn allen doen. Daardoor gaat het wel langzamer. Er is een bekend Afrikaans spreekwoord: ‘alleen ga je sneller, samen kom je verder’. Volgens mij geldt dat hier ook.”

We staan op de Steinsedijk, de oude dijk van de Hollandsche IJssel bij Haastrecht en kijken uit over het Land van Stein. Hoe zie je het landschap van het Groene Hart in 2030 het liefst?

“Veel gevarieerder dan nu. We moeten naar een soort gemengd landschap gaan. Met ruimte voor de landbouw, maar op een andere schaal – maar dat gaat vanzelf als je gaat vernatten. Niet alleen maar gras en weilanden; ook meer bos - al kunnen niet alle bomen tegen vernatting. Veel meer water; ook in het land. We moeten veel meer rekening houden met de seizoenen: misschien ziet het er in de winter wel heel anders uit dan in de zomer. Meer groene initiatieven. En hier en daar een windmolen en op beperkte schaal zonnenvelden. Je moet het met andere waarden bekijken: wat vinden we belangrijk behalve de open kwaliteit? Dat er weer vliegjes in onze mond vliegen, dat willen we graag terug. Met je tanden op elkaar. Dat was toch vroeger overal zo?”

JOS DEKKER & JOHAN MEEUS

De veenbodem blijft dalen als we niet ingrijpen

Regiodeal bodemdaling Groene Hart.
Verwachte bodemdaling door veenoxidatie bij
ongewijzigd beleid, 2010 - 2015

In 2019 hebben acht samenwerkende regionale en lokale overheden in het Groene Hart een regiodeal bodemdaling gesloten met verschillende ministeries. Het gaat om de provincies Zuid-Holland en Utrecht, de gemeenten Alphen aan de Rijn, Gouda en Woerden en de hoogheemraadschappen Rijnland, Stichtse Rijnlanden en Schieland en Krimpenerwaard.

Veel meer partijen hebben zich inmiddels aangesloten. Het rijk heeft 10 miljoen euro beschikbaar gesteld.

In het landelijk gebied leidt bodemdaling tot hoge kosten voor infrastructuur, waterbeheer en waterveiligheid, een hoge CO₂-uitstoot, gevolgen voor rendabel agrarisch gebruik van landbouwgronden en voor landschappelijke en ecologische waarden.

Volgens de regiodeal vraagt de aanpak van bodemdaling om een gezamenlijke en langetermijn-inzet van overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Doel van de deal is kennis te ontwikkelen, grootschaliger toe te passen en een begin te maken met de transitie van het bodemgebruik.

De deal heeft vier speerpunten:

1. Toekomstbestendig bouwen en wonen in veengebied;
2. Nationale kennisontwikkeling met testsites in het Groene Hart;
3. Vernieuwd ondernemerschap voor agrarische bedrijven;
4. Bijdrage aan klimaatmaatregelen en CO₂-reductie.

Tot de projecten behoren kortetermijnmaatregelen, zoals de toepassing van onderwaterdrainage en het ontwikkelen van kennis over natte teelten.

Kennisontwikkeling en -uitwisseling vindt plaats via het platform Slappe Bodem en het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling.

Bron: Aanvraag regiodeal bodemdaling Groene Hart.
www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/15/regiodeal-bodemdaling-groene-hart